

מעולפת ספירים

במשנתו של הבעש"ט הק'

שלוש עשרה מידות של רחמים

אלא ברעותא". כלומר, שום דבר לא יכול לעצור את האדם מלרצות, אלא אם כן יהיה לו רצון אחר גדול יותר. בהנחה שהעולם הוא דמיון ואחיות עיניים (ראה על זה בגליון לפרשת ואחתקלן), הרי שהאדם הוא זה שמצייר לעצמו את העולם שמסביבו על פי רצונו האישי.

ה'רצון' הוא הדרך בה האדם חש את האני העצמאי שלו, ואת היכולת שלו לבחור באופן חופשי ככל שיעלה על דעתו ללא שום משפיע חיצוני. כל רצון שהאדם מתאר מוכרח להיות המשך למילה "אני" - "אני רוצה", המתואר בספרי החסידות² כינאט אמלוך³.

וכן מוזכר גם בספר "שפת אמת" על עץ חיים (שער ו' פ"ה) לרבי אליהו משען זצ"ל שחי לאחר תקופת תלמידי הבעש"ט בתקופת הרש"ש.

וראה מש"כ בספ"ק **באר מים חיים** (פר ויקרא, פ"א): ועל כן נקרא אדם שם מ"ה לומר כי זה עיקר שכלו ועבודתו להבין מה הוא ועבודתו וכל אשר לו והוא תיקון השבירה שהיתה בשבילי שכל אחד אמר אני אמלוך כנועד, והוא בחינת הגבוהה המרה כלענה שכל אחד רוצה להתנשאות ולמלוך על מי שתחתיו במדרגה או השועה לו לומר אני אמלוך והוא ח"ו תכלית השבירה וההרסה בכל מכלל כל. ותיקון העולם הוא שם מ"ה החדש שכל אחד אומר מה אני ומה היא חבל וריק כי והוא הנקרא אדם השלם חושבן מ"ה.

וכ"כ בספ"ק **עבודת ישראל** (פר בא) זול"ק: כי מהידוע שבשעת הבריאה יצאו ז"ן מלכין דמיתו ומלך הח' הדר המתקנם. פירוש הענין **יצאו המדות ברצונו שיהיה להם רצון לומר אני אמלוך ונפלו ונשברו** עד שהמלך הדר בחינת מה החדש שמסתכל כל דבר שהוא כאין ואנתו מה לפני בורא כל וזה הוא התיקון. ולא תאמר ח"ו כי המלכין דמיתו והקליפות הם דבר נפרד ויצאו ברצונם ח"ו, כי גם זה שהם יצאו ברצונו הפשוט הבליתי מושג וגלוי וידוע לפניו השבירה והתיקון על ידי התורה והמצוות כי רצה להתענג כביכול על ידי זרע אברהם יצחק יעקב בדרך בחייה ושכר ועונש.

וכ"כ ג"כ בספ"ק **תפארת שלמה** (פרשת מקץ) בזה"ל: כי ענין ההתנשאות הוא בחי' **שבירת הכלים אני אמלוך**. אבל באמת ה' ימלוך לעולם ועד כנוצר לעיל (עבודיה א, כא) כל' ה' המלוכה.

¹ המלכות היא הביטוי וההופעה החיצונית, וכן הרצון הוא המניע של האדם לצאת מה'אני' הפנימי שלו לעבר החוץ.

אין דבר העומד בפני הרצון

התכונה המהותית ביותר של התודעה האנושית, המשמשת גם כחוליה ראשונה המגלגלת אחריה כל מחשבה רגש או התנהגות המתקיימים על ידי האדם, היא הרצון.

כל מה שרק האדם עושה, מרגיש או חושב, הרי זה מפני שלפניו כן הוא 'רצה' וחפץ בכך. הרצון הוא המניע הראשוני של האדם, כך שכל מה שרק הוא חושב - לא משנה ביחס למה - הרי זה מפני שכך הוא רוצה ואובה לחשוב.

כמו כן, ידוע הוא הפתגם "אין דבר העומד בפני הרצון"¹ שמקורו בספר הוזהר הקדוש² "כל מלין דעלמא לא תליין

¹ כפי שהובא בספ"ק **שם משמואל** (פר צו, ושבת הגדול שנת תרע"ה) זול"ק: אך **ידוע שאין לך דבר העומד בפני הרצון**, ואם הרצון הוא חזק ואיתן הוא מפרק הרים ומשבר סלעים, אבל דא עקא שהעבירות מקררין את הרצון. עוד כתב שם (פר תירומה, שנת תרע"ב) זול"ק: **וזה שהשיבו הקב"ה שהכל תלוי ברצון ואין לך דבר העומד בפני הרצון, וכל אחד מישראל יכול להגיע עד למעלה היותר גבוהה**, וכמ"ש הרמב"ם (פ"ה מה שחובה) כל אדם ראוי לו להיות צדיק כמשה רבינו וכו'.

² תרומה דף קע"ב וכו'.

³ לשון זה מוזכר לראשונה בפירוש הרמ"ז (עמ' 902) על זוה"ק (דף קעט ע"ב) זול"ל: לזה אמר שצועם ועוז שלו הוא מן החכמה שהיא הגוברת על כל הכחות, ומזה נמשך שאפילו בהיותו בבחינת התשות כח רחילו בשירוי הרשימו שנשאר בו לעמוד ולהתגבר על משאניו, מפני ששורשו בקדושה והוא נכנע לעליון ומושפע ממנו ולא ירגע עיניו מהשניח בו, ולכן גדול כמו תמיד ממלך זקן וכו' **שהוא תמיד מתקשה במלכותו לומר אני אמלוך ואין יראת ה' על מניו ואין לו תוספת עצמי**, כי מה שמתגבר בעוונות האדם הוא מיקרי כי סופו להתרוקן כאשר יקרהו תמיד, ובסוד (קוללת ת, ט) אשר שלט האדם באדם לרע לו, והוא לא ידע לאזדוהרא, ולהבין אין עשרו וגניבתו יצאונו הקדש הוא לרעתו, וטעמו **כי שורשו מאינה מלכין קדמאין שכל אחד היה מתנשא לאמר אני אמלוך ולא לקחו מוסר זה מזה בראותם מאי דהוה וימלוך וימת**, עד בוא מלך הדר שאז מה שהיה רשות הרבים כל אחד לעצמו נתקן ונעשה רשות היחיד מיוחד כל הפרצוף באבריו הראשים משפיעים והאחרים מקבלים ונכנעים לגבוהים עליהם, ומבחינה זו הוא מט"ט בעל ו"ק מסודרים במתקלה והוא נכנע לעולם העליון ומתחדש בהשפעה הנמשכת לו הכל לפי הזכות.

אמונה, תענוג, רצון

כאמור, תחילת ההתליץ של כל פעולה, רגש, או מחשבה, המתבצעת על ידי בן-תמותה - האדם - היא בספירת ה'כתר' המסמלת את חלק ה'תת-מודע' שבמוח האנושי שבה קיים ה'רצון'.¹ לספירת ה'כתר', כידוע, ישנם 'ג' רישוי': 'אמונה', 'תענוג' ו'רצון'.²

כלומר, בראשונה האדם מקבל תיאוריה מסוימת כאמת מוחלטת - 'אמונה', לאחר מכן אמורה היוולד במוחו דמיון של 'תענוג' והנאה הנובעת מאמיתתה של אמונה זו, כאשר דמיון זה מייצר אצלו 'רצון' ומוניע לפעול על מנת לתת לכך ביטוי או כדי להשיג זאת.

¹ לשם 'כתר' ישנם ארבע משמעויות:

א. לפי הרמ"ק (פרד"ס שער ערכי הכינויים ערך כתר) והאונים, פירושו המילולי של ה'כתר' הוא מלשון המתנה וחיוניו, כמו שכתוב באיוב (לו ב) "כתר לי זעיר" שפירושו: חכה לי קצת, ולכן ספירה זו נקראת 'כתר' מלשון אל תחשוב בספירה זו אלא המתן עד שהיא תתפשט ותתפתח ושם תוכל להשיגה.

ב. לפי רש"י על הפסוק הנ"ל - וכפי שמוכיח **מתרגום יונתן** (ישעיה מב ד) - 'כתר' הוא מלשון 'הוחל' כלומר, לייחל ולקוות, כי הדרך היחידה להתחבר אל הכתר היא ע"י התקווה והציפייה.

ג. עוד מביא הרמ"ק פירוש נוסף, לפיו 'כתר' פירושו כתר ועטרה שבראש האדם כי "כמו שהכתר ראש לכל לבושי הגוף כן מדה זו ראש לכל האצילות".

ד. עוד הוא מביא פירוש שלפיו כתר הוא מלשון הכתר וסיבוב, וכמו שכתוב (מקובק מ ד) "רשע מכתיר את הצדיק", כי הכתר מסבב את כל האצילות ואכמ"ל (וראה ע"ז ראה במאמר 'בשעה שהקדמי לאדמ"ר מליובאוויטש - תער"ב ובגילוי לפשת חקת).

¹ **הרצון והתענוג הם שתי מדרגות בכתר**, עולם התענוג הוא פנימיות הכתר, והרצון העליון הוא חיצוניותו. חיצוניות הכתר הוא הדבר שאותו רוצים, ואילו פנימיות הרצון הוא הסיבה שבגללה רוצים. **האמונה לעומתם היא כנעלה, במופשט**, במה שלא קיים כלל במציאות הנחווית, והיא נמצאת למעלה בכתר.

הרצה להתענוג **בעניין התענוג והרצון**, יכול ללמוד את המאמרים הבאים על הרע"ב מליובאוויטש ז"ע: "דה ויאמר גוי לך - תרס"; "דה כי ידעתי - תרס"; "דה דרשו ה' בהמצאו - תרע"ב.

² איוב יט כו. וראה בעש"ט עה"ת פ"ר בראשית אות סא; פ"ר נח אות א-ב.

³ מנבאר בספה"ק **אורה ישראל להר"ק מאפטא ז"ל**ע (פרשת זכור ומרים) וז"ל: **דנה ידוע דאית רישא דלא אתיידע והוא קוצו של יוד**. ומשם בא ע"י שביל דק"ק לבחי' חכמה עילאה קדישא שהוא בחי' יוד. ומשם בא לאות ה' עילאה שהוא בינה. והוא עלמא דקיימא לשאלה. **על דרך משל ישאדם לומד אינו מבין איזה דבר, ופתאום יבוא לו השכל וזהו בחי' רישא דלא אתיידע**, ובא לו ע"י שביל דק"ק ומצטייר בשכלו וזהו בחי' חכמה וע"י"י יכול להבין הדבר וזהו בחי' בינה. והנה השביל דק"ק הוא נקרא יסוד אב"א ומשם נתגלה השפע וכל הנורין עילאין, וזהו הו"ה"ה ב' ניקוד פתח. כמובא במקום אחר.

וראה בספה"ק **עבודת ישראל** (פרשת זכור) שכתב וז"ל: ידוע מהזהו"ק תלת רישין דא לעילא מן דא ודא לגו מן דא. פירוש **אמיתת מציאותו**

שלושה אלו מכונים בספרי הקבלה - ולאחרים בספרי החסידות: 'רישא דלא אתיידע', 'עתיק יומין' ו'אריך אנפין', ונסה להסביר אותם כפי שהם משתקפים במערכת הנפש של האדם הנבאר 'בצלם אלוקים' שהרי 'מבשרי אחזה אל-לה'.¹

רישא דלא אתיידע

'**רישא דלא אתיידע**' פירושו ראשון שלא ניתן לדעת אותו,² שהרי לאדם ישנו מספר רב של אמונות, כשבבסיסים עומדת אמונה אחת המתקבלת בתודעת האדם כאמת

נעלם מכל מין נבאר כמ"ש בספר יצירה אם רץ לכך שוב לאחורך והוא הנקרא רישא דלא אתיידע, ופירושו רישא הוא שכל, היינו שיוכלו הברואים לעבדו ולהמליכו ויבינו בשכל זה שאי אפשר להשיגו כידוע שבחינת מלכות מעולם עליון הם בחינת רישין לעולם התחתון, דהיינו כתר חכמה ובינה ובחינה זו נקרא דור זורים דור זה הוא כתר. וזורים תרין הם חכמה ובינה.

וראה עוד מש"כ בספה"ק **חסד לאברהם** (ליקוטים, ראש השנה): ומחכמה נפקת כל הברכות והחסדים, כי החכמה מאין תמצא (איוב כת ב), כי **חכמה נמשך מרישא דאין** שהוא רישא דלא אתיידע הנכללת בפרקו ד**אריך שמתפשט אורה ושפעה על חכמה שהוא אבא, ומחמת שמקבלת שפעה ואורה מרישא דאין, כתוב בצלה** (קהלת א ב) **והחכמה תחיה בעליה**.

כי זה ידוע למי שיודע שכל דבר שבא לכלל "יש" ה"הויה" מוכרח להיות מקודם אין ואפס, כמו הגרעין שזורעין להצמיח מוכרח להיות מקודם נרקב ונתבטל, וע"י זה יכול להגיע לכלל הויה"ה יש להיות נצמח, וכמו שכתבו המקובלים פושט צורה ולובש צורה, כי על כל דבר אין ואפס אי אפשר לדינים להיות נאחזים שם. כי אין להם במה לאחז. ולכן מדת החכמה היא רחמים גמורים ופשוטים מחמת שמקבלת שפעה מאין. ולכן מרומזות על הויה"ד שהיא נקודה דקה מן הדקה, כי אפילו ניקוד דק ביותר הוא ג"כ יו"ד שהוא קרוב לאין, ששרשה ומקורה מרישא דאין.

וכתב הרה"ק **רבי צדוק הכהן מלובלין ז"ל**ע בספה"ק **דובר צדק** (אות ו) וז"ל: והוא שאמרנו (עידובין שם) גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם. **כידוע דברי הארז"ל על ברוך שאמר והיה העולם רישא דלא אתיידע**. פירוש ראשית ומקור המחשבה הוא אתי ידוע ונגלה כי המחשבה כבר יש לה תפיסה מה במוח והיא נפרדת מן עצם המחשב והיא היא נגלית ונדעת להמחשב. אבל מקור המוליד המחשבה וראשיתה דבר זה אינו נגלה ונדוע כלל כי הוא כמו מוצע בין עצם המחשב ובין הנפרד ממנו שהיא המחשבה והוא כמו בחי המאציל ומחשב וראשית המחשב. והוא המוחשבה הזו בבריאת העולם (דענין זו המחשבה והפעולה הוא הנכללת כל שמותי יתברר ותוארו וכל משה בראשית ומשעה מרכבה שהיא רק מצד הבריאה כידוע) נאמר הלשון שאמר והיה העולם. כי בדבר ה' שמים נעשו ודיבור הוא בקול כמו שמובא בזוהר (ה"ד רכ"ז ע"ב) והוא העשיה. מה שאין כן אמירה בלחשה זהו ראשית ומקור המחשבה שהמחשבה כבר היא בגלוי על כל פנים למחשב אבל בלחשה גמורה שאינו משמיע גם לאזוני היא רישא דלא אתיידע שנקרא **דלא ידע ולא אתיידע כידוע**.

ועל ידי החרות הדברים למקור הזה רצה לומר שיתברר לו כך ביור גמור **אחות ה' יתברר שאינו נפרד אף גמור פרידת המחשבה מן המחשב רק ביחוד עצם יחוד רישא דמחשבה הזו**. שהיא ראשית הצמצום שהמחשבה עצמה כבר היא בגבול אבל כאשר יבוא להשיג השגה ברורה

מוחלטת, והיא מתפצלת ובונה מעליה משפטים וטיעונים רבים, באמצעות שלושה תהליכים שעובדים יחד ובו זמנית: השמטה¹⁹, עיוות²⁰ והכללה²¹, בעוד שאמונת הבסיס שעליה מורכבות כולם אינה ניתנת להוכחה.

אם ניקח כל מידע שאנו 'יודעים' ומקבלים כ'עובדה', נתח אותו, ונפרק אותו לשברים זעיריים, ניווכח כי הוא בנוי ממספר עצום של אמונות שיש לנו, שאף לא אחת מהם מוכחת בעליל. 'המדע' כולו בנוי על סדר וחוקיות, סיבות ותוצאות, כשלקיומם של אלו לא קיימת שום הוכחה, אלא שכן נוה יותר למוח האנושי לחשוב, ורק על הנחות ואמונות

אלו הוא מסוגל להשתית את חייו²².

האמונה הראשונה שנוצרת אצל האדם היא בעצם דבר קיומו האישי - הזהות האישית שלו, כשזו מייצרת מסביבו את קיומם של ישויות ומציאויות נוספות השוות ודומות לו ברובד זה או אחר - דומם, צומח, חי או מדבר.

אמונה זו היא הנקראת 'רישא דלא אתיידע', כי אין האדם יכול להוכיח את וודאותו בה, וממנה משתלשלת נקודת ה'רצון' שמעל הידיעה שב'חכמה' המתפתחת על ידי ה'בינה', המהווה גם מקור לבחירה החופשית 'שלמעלה

החלטות המשקפות את אמונתו. לעומת זאת, אדם המאמין כי מחלתו היא זמנית וניתנת לריפוי, יבצע בהחלט החלטות מסוג שונה לגמרי.

אמונה או תפילה נושאות בחובן סיכוי טוב יותר להחלמה בהשוואה לחולה שאינו מאמין, וכפי שהאריך הרמב"ן בפירושו (ויקרא פרק טו) וזה לשונו בהרחבה: **והכלל כי בהיות ישראל שלמים והם רבים, לא יתנהג ענינים בטבע עולל, לא בגופם, ולא באצבעם, לא בכללם, ולא ביחיד מהם, כי יברך השם לחמם מימם, ויסייר מחלה מקרבם, עד שלא יצטרכו לרופא ולהשתמר בדרך מדריכי הרפואות כלל**, כמו שאמר (שמות טו כז) כי אני ה' רופאך. וכן וכן הצדיקים עושים בזמן הנבואה, גם כי יקום עון שיחלו לא ידרשו ברופאים רק בנביאים, כענין חזקיהו בחלותו (מ"ב כ"ב ג), ואמר הכתוב (דברים טו ז') גם בחליו לא דרש את ה' כי ברופאים, ואילו היה דבר הרפואים נהוג בהם, מה טעם שיזכיר הרופאים, אין האשם רק בעבור שלא דרש השם. אבל הוא כאשר יאמר אדם, לא אכל פלוני מצה בחג המצות כי אם חמץ.

אבל הדורש השם בנביאי לא ידרוש ברופאים. ומה חלק לרופאים בבית עושי רצון השם, אחר שהבטיח וברך את לחמך ואת מימך והסירותי מחלה מקרבך, והרופאים אין מעשיהם רק על המאכל והמשקה להזהיר ממנו ולצוות עליו.

וכך אמרו (ברכות סד) כל עשרין ותרתינין שנין דמלך רבה רב יוסף אפילו אומנא לביתיה לא קרא, והמשל להם (במדבר א) תרעא דלא פתיח למצואת פתיח לאסיא. והוא מאמרם (ברכות ס) שאין דרכם של בני אדם ברפואות אלא שנהגו, אילו לא היה דרכם ברפואות יחלה האדם כפי אשר יהיה עליו עונש חטאו ויתרפא ברצון ה', אבל הם נהגו ברפואות והשם הניחם למקרי הטבעים.

וזו היא כוונתם באמרם (שם) ורפא ירפא מכאן שנתנה רשות לרופא לרפואת, לא אמרו שנתנה רשות לחולה להתרפאות, אלא כיון שחלה החולה ובא להתרפאות כי נהג ברפואות והוא לא היה מעדת השם שחלקם בחיים, אין לרופא לאסור עצמו מרפואתו, לא מפני חשש שמא ימות בידו, אחרי שהוא בקי במלאכה ההיא, ולא בעבור שיאמר כי השם לבדו הוא רופא כל בשר, שכבר נהגו. ועל כן האנשים הניצים שהוכיח זה את זה באבן או באגרף (שמות כא יט) יש על המכה תשלומי הרפואה, כי התורה לא תסמוך דיניה על הנסים, כאשר אמרה (דברים טו יא) כי לא יחדל אביון מקרב הארץ, מדעתו שכן יהיה. **אבל ברצות השם דרכי איש אין לו עסק ברופאים.** עכ"ל.

ויש כמה וכמה דעות בעניין זה ואין כאן המקום להרחיב בזה.

כל כך עד שכל העולם כולו אצלו מיוחד גם עכשיו כפי מה שהיה במקור ראשית המחשבה. אז הוא בלתי גבול כלל רק מעודת לצאת בגבולים בלתי יודעים לאותו מקור המחשבה עדיין ולהמקור וראשית המחשבה אין נפקא מינה אם לאמר על טהור טמא או להיפך. מצד בירור אמיתת היחוד על דרך הזה, הרי כל מה שנעשה הכל הוא מיוחד לגמרי ואין שום דבר יוצא מגבולין של ה' יתברך דברים אלו ארוכין במקומם בס"ד.

¹⁹ השמטה: פירושה התעלמות מפרטים הנראים כמיוותרים. ישנם חמישה סוגים עיקריים של השמטה: א. השמטה פשוטה, ב. השמטה השוואתית. ג. התייחסות שאינה ספציפית. ד. פעלים מופשטים. ה. הצהרה ללא מקור.

²⁰ 'עיוות' פירושו שינוי או שיבוש של הנתונים שנקלטו באמצעות החושים, כך שבסופו של דבר הם נחווים באופן שמתאים לתפיסת העולם שלנו. ישנם חמישה סוגים עיקריים של עיוותים: א. סיבה ותוצאה, ב. הנחות מראש, ג. קריאת מחשבות, ד. שוויון מורכב, ה. נומינליזציות (Nominalizations).

²¹ 'הכללה' פירושה העברה או השלכה של מידע שנלמד במסגרת אחת אל תוך מסגרת אחרת. ישנם שתי סוגים של הכללות: א. כמויות אוניברסליות, ב. מילות הכרת.

²² האמונות 'מומוקות' במוח האמצעי, במערכת הלימבית (Limbic System) ובהיפותלמוס (Hypothalamus). המערכת הלימבית קשורה לרגשות ולזיכרון ארוך הטווח כמו"כ היא משמשת ליצירת אינטגרציה של מידע המגיע מה'קורטקס' - המוח הקדמי, ומוסתתת את הפעולה האוטומטית של העצבים (היא אחראית על השליטה האוטומטית בפעולות הגוף הבסיסיות. כמו: קצב הלב, טמפרטורת הגוף, הרחבת האישונים ועוד).

מאחר ואמונות נוצרות בעומק מנחה המוח, הן יוצרות מצב גופני עמוק וביססי ומביאות להפעלת תגובות לא מודעות. למעשה, אחת הדרכים שבדן אנתוני יודעים שיש לנו אמונה כלשהי, היא היווצרותה של תגובה פיזיולוגית בלתי רצונית כמו למשל: 'הלב פועם בעוצמה', 'הדם רותח', או שהיורו מצטמרר. כך גם פועל הפוליגרף בבואו לגלות מתי אדם 'משקר'. אנשים מגיבים פיזיולוגית באופן שונה, כשהם מאמינים במה שהם אומרים ובאופן שונה כשהם מקריאים טקסט ובוודאי כשהם ממש משקרים.

לאמונות השפעה נייורולוגית ישירה על גופנו, כך שניתן להבין את הקשר בין אמונות להחלמה ולבריאות. אדם המאמין עמוקות שהוא לוקה במחלה קשה, יארגן את חייו סביב אמונה זו ובאופן מודע יקבל

מטעם ודעתו, שהרי 'אין טעם ברצון' כמובא בספרי החסידות², ובפרט בספ"ק 'בני יששכר'³.

עתיק יומין

'עתיק יומין' הוא השלב השני שב'כתר', והוא מתאר את ציור ודימוי השדעוטינים והתענוגים שאמורים היווצר מהאמונה שלו אודות קיומם של ישויות נוספות בעלות בחירה חופשית מלבד ישותו העצמית.

וראה בספר 'דרש טוב'⁴ שהעתיק מספ"ק 'דברי חיים' מה שהביא בשם רבינו הבעל שם טוב זצ"ל בזה הלשון:

'ראיתי בספר כתב יד בשם הבעל שם טוב, דבורא כל עלמין פינה אורו יתברך ונשאר רשימו, והוא רק יו"ד, נקודה, ונקראת עשרה, כתר מלכות, ומהם נתהוו ברואים בעלי גבול שהוא לכאורה נגד רצון, דרצונו להיות התפשטות מלכותו

וכבודו, והסילוק היה להסתיר, אך רצונו יתברך שיהיה בחירה ורצון, והיודע ומבין באמת, יראה, שכביכול בבחינת הסילוק נגזר הרצון שיהיה בחירה ורצון ולעשות טוב, וכה ממש הוא בבריאה בפועל בזה העולם, הנה נסתר הטוב, ומתפתים לעשות רצון החומר, ונקרא להט החרב המתהפכת, וזה תכלית הבריאה כנראה בהשקפה ראשונה, אבל בהבנה היטב יראה שהתכלית הוא שבעל הבחירה ורצון יהפוך הרע לטוב, לעשות רק על פי התורה הקדושה, ואז יכנע הרע ויתהפך לטוב ויתגלה האור סילוק קדושה דמעיקרא, וזאת נקרא גילוי עתיק, שנעתק בראשית הבריאה שיהיה בחירה, וכשכושב יצרו אז נתגלה הטוב, כן תורף דברי הקדוש הנ"ל⁵:

הכינוי 'עתיק יומין' הוא מלשון העתקה והעברה - 'ויעתק משם ההרהר'⁶, דהיינו שה'עצמי' מעתיק את האיני הייחודי שלו, ומייצר בדמיונו שכפול של ה'זהות' שלו, כאילו קיים מסביבו 'חוץ', מה שמהווה אצלו תענוג ושעשוע כתוצאה מהיחסים המתקיימים בינו למה שקורה מבחוץ.

ברצון, מה שאדם רוצה איזה דבר ואוהב וחושק בלא שום טעם גלוי בלבו, ומכל מקום באמת ודאי יש סיבה וטעם אלא שנעלם. וכך אהבת ה' יתברך לישראל אף על פי שאין נראה טעם וכמו שנאמר (מלאכי א' ב') ואמרתם במה אהבתנו, שהרי אפילו יעשו מה שיעשו לא יעזבם בארץ אויביהם, וכיד חזקה וגו' אמלוק עליכם ועשיתי אשר בוחקי תלכו (יחזקאל ל"ג, כ"ז), ולא עשה כן לכל גוי רק גזירת הכתוב הוא ויחוק שחקק לעצמו, וכמו שכתב על עצמו (מלאכי א' ג') ואוהב את יעקב ואת עשו שנאתי בלי שום טענה וטעם, אפילו זה יעשה כל טוב למראית עין וזה להיפך, דהאדם יראה לעינים ולפועלה הגלית ומדות המתגלים מצד התפשטותו, וה' יראה ללבב שממנו תוצאות חיים ומקור המדות והמעשים כולם הנמשכים מהגלות לבו, ונובעים ממעמקי הלב הנעלם מעין האדם עצמו גם כן רק גלוי לפניו ה' יתברך בחון לבות, וה' יתברך העיד על פי נביאיו שהוא לבן של ישראל, היינו דמעמקי לבם דבוק באלקים חיים וכמו שנאמר (דברי הימים א' כ"ט, י"ד) כי ממך הכל מיידיך נתנו לך, וכמו שמובא (זוהר ח"ג ע"ג) דאורייתא וקודשא בריך הוא וישראל כולא חד.

⁷ ראה לדוגמה מה שכתב (מאמרי חדש טוראי, מאמר ה') זצ"ל: והנה כשישראל עושין בעולם הזה דבר מעשי (להשי"ה) ברצון אזי כביכול מעוררים הרצון העליון וישראל עלו במחשבה, מחשבה היא חכמה, וישראל עלו במחשבה נתעלו למעלה מן המחשבה שהוא הרצון מבלי טעם, כשעלה ברצונו ית"ש לברוא העולם וישראל עלו במחשבה, בראשית ברא אלקים, שביביל ישראל שנקרא ראשית, שה עלו במחשבה כנ"ל שהוא הרצון ואין טעם ברצון, והנה שישראל מעוררים על ידי מעשיהם הרצון ואין טעם במחשבה וית"ש מתחדש עמם להשיעם ולגאלם כיון שהם ברצון ואין טעם ברצון, וזהו שדרשו במדרש בחיק יוסל את הגורל ומי"י כל משפטו (משלי סו לט) זה גורלו של יום הכפורים (כ"ד פ"ח ב'), הבן הדבר כנ"ל, ועל ידי זה נסתמים כל פיות המקטריגים כי אין שאלה ואין תשובה ואין לבקש טעם, כל זה הבנתי מדברי הרב הנ"ל בקצת תוספת ביאור שכתבתי לך עפ"י דברי המדרש הנ"ל.

¹⁰ בענין הרצון מאמר ב'.

¹² בראשית יב ח.

² כמובאר בספ"ק עבודת ישראל (פר בלק) זצ"ל: ואמת שבוה הרצון נלאו כל המחקרים ונבוכו כל הרעיונות, ורז"ל אמרו האי כתרא עילאה אוכס הוא לגבי עילת העילות, לכן כתיב (תהלים י"ג) ישת חשך סתר, מצד שאין כח בשום נבוא להשיג באיזה אופן עלה ברצונו יתברך ומה ידוע שכל דבר כלול מתלת דרוגין, שורש יציאתו, ועצמות הווייתו, והמוצא שביניהם, והם הג' ורשן שאמרו באידיק קדישא ורישא דאיין היא הממוצעת. כי האי מורה על שורש יציאתו מאין סוף, והי על עצמותו, והי על ההתפשטות, וז"ש בזה"ק פריסא אתפרס על יציאתו ית"ש כביכול מעצמותו אין סוף להעלות ברצונו לברא העולמות. נמצא שכשקרא אין סוף ורישא דלא אתיידע, כינו אותו יתברך בשם רישא גם בעצמותו אין סוף, ע"ש כי שם הוא הדיקון הנקרא ישראל. למשל באחד שיש לו מחשבה להוליד בן ומציייר בשכלו לישא אשה ולהוליד, נמצא הבן קדם במחשבתו קודם לה עשיית הפעולה, ועדיין לא נקרא אז בשם אב. כן כביכול זו ההנהגה על פי בני ישראל אשר בן אפתאר קדם בשרשו, וזהו הראש לכל הצורים.

וראה מה אדיתא בספ"ק זרע קודש להר"ק מראפשיץ זצ"ל (פר בחוקת) זצ"ל: וכלל הענין הוא, שחוקים שהם בלי טעם רק כענין רצון, שרצון אין להשיג שאין טעם ברצון כי יש רצון בלי טעם, על ידי זה מעוררים רצון העליון להטיב לבו גם כן בלי טעם, רק נפשו אותה ויעש (איוב כ"ג יג), וזהו שנאמר (תהלים ס"ט, ד') ואני תפלתי לך ה' עת רצון, שזאת תפלתו לעורר רצון העליון, אלהים ברב חסדך, שעל ידי זה נמתק גבורות אלהים בחסידים.

אמנם ראה בספ"ק מחשבות חרוץ (אות ה') להר"ק רבי דצוק הכהן מלובלין זצ"ל, שמדבריו משמע שבאמת יש כן טעם לכל רצון אלא שלפעמים אינו גלוי, זצ"ל: וזהו מדת ה' יתברך וחזותי את אשר אחון אף על פי שאינו כדאי והגון (ברכות ד'), דמי שאין לו משלו נתון לו מאוצר מתנת רחם הגדול יותר, ואף על פי שה' יתברך נקרא אוהב משפט והכל במשפט, אבל באמת גם זה במשפט אף על פי שנקרא כחוקק בעולם הזה, כמו שיש בתורה חוקים דלא נגלה טעמם ובאמת גם הם מכלל משפטי ה' שיש בהם טעם לשבח אלא שנעלם בעולם הזה והתורה היא מדת הנהגתו יתברך בכל העולמות ובכל הדורות, והוא כענין שאין טעם

בעצמותו²¹, וכמובא בספר 'לימודי אצילות' למקובל רבי ישראל סרוג זי"ע²² שכל העולם אינו אלא ההשלכה מכך שה'אין סוף יתברך שמו הויה מתנועה בעצמו, ומבחינה ומבריק בהעיולו, מתוכו אל תוכו, ואותו הנענוע נקרא שעשוע, שעשוע מחלקי עצמו אל עצמו²³.

'עתיק' הוא עצם הדימוי של התענוג עוד בטרם הרצון לממש אותו בפועל, ולכן הוא למעלה מן הזמן וההתחלפות²⁴.

כמו כן, 'עתיק יומין' הוא מקור הרחמים המתגלים ב'ארץ אפנין'²⁵, ולכן כאשר בני ישראל מעוררים מקום נשגב זה

ומובא בספה"ק 'ייטב לב', כי זהו הרצון הפשוט המובא בתכתיב הארזי"ל - 'כשעלה ברצונו יתברך שמו לברוא את העולם וכו'" - שהעתיק הבורא את עצמו - כביכול - ממקום אחד למשנהו על מנת לברוא את העולמות, כי רצון ותענוג זה הוא אמש 'פשוט' ללא כל טעם וסיבה.

כלומר, על מנת לברוא את העולם העתיק הבורא את עצמו - "ויעתק צור ממקומו"²⁶ - מלהיות 'שלם בתכלית השלימות' ויצר בעצמו הגבלה על מנת לייצר דימוי של נבראים המרוכזים בשבע המידות שהם 'שות ימי בראשית', כל שיהיה לו שעשועים מהדמיון הזה²⁷ בבחינת 'שעשוע המלך

²¹ וזה לשון קדשו (פרשת מקץ): אבל בסבא הוא עתיק הכל תליא ברצונו יתברך בלא טעם. כי אין טעם ברצון. וזה בעתיקא תליא כלא. היינו בבחינת עתיק, בחינת רצון העליון בלא טעם, ע"כ דבריו. והוא התגלות רצון שנליה אמרו (ע"ה חיים שער הכללים פ"א) כשעלה ברצונו השטט לברוא את העולם. היינו רצון הפשוט בלא טעם, כי אם צדקת מה תתן לו ואיוב לה ז"ל. ולכן נקרא בחינת עתיק, שבלתי אפשר להשיג כוונת הרצון למה רצה כן, כנודע ומבואר בספרים.

²² איוב י"ח ד.

וכמש"כ בספה"ק קדושת לוי להרה"ק מברדיטשוב זי"ע (מסכת אבות בזה"ל. מה שהעולמות מסתכלים ומשיגים בא"ן ובוה הא"ן השם יתברך מגלה אלהותו יתברך. וזה הבחינה מה שהשם יתברך מגלה בו אלהותו נקרא עתיק יומין. עתיק, מלשון הפסוק ויעתק צור ממקומו. זה העין ימין של האדם רומז לו ומה שהעולמות אחר כך חוזרים לעצמותם והמשכיל מלמד ולומד לזה השכל עצמו שישגי את מה שמשגיג שמתסכל בהא"ן.

²³ כפי שמבאר המגיד מעוררתי זיע"א בספה"ק מגיד דבריו ליעקב וז"ל (ה"ר"ם מ"ד) ז"ל בשם רבו ר' בונם ז"ל, שצריכים לייגע להבין הוה אמינא דגמרא, שזוהו חיות עוה"ז שגם כן רק הוה אמינא.

²⁴ כמש"כ בספה"ק חסד לאברהם (פר' בשלח) וז"ל: והוה פי' בעתיקא תליא, לשון עתיק יומין (דניאל ז' טו), שנתק ממים, בלא זמן. והוה פי' וחמשים וגו', פי' כיוון שנכנסו בני"ן שערי בינה, תיחק עלו בני ישראל ממצרים. והוה נקרא מלאך ההולך לפני מחנה ישראל, פי' שמבינה תגלו הצירופים. והוה נקרא היולי, פי' שמקשר שני המשכילים העליונים עם הצירופים.

²⁵ כפי שמבאר המגיד מעוררתי זיע"א בספה"ק מגיד דבריו ליעקב וז"ל (ה"ר"ם מ"ד) ז"ל בשם רבו ר' בונם ז"ל, שצריכים לייגע להבין הוה אמינא דגמרא, שזוהו חיות עוה"ז שגם כן רק הוה אמינא.

²⁶ כמש"כ בספה"ק חסד לאברהם (פר' בשלח) וז"ל: והוה פי' בעתיקא תליא, לשון עתיק יומין (דניאל ז' טו), שנתק ממים, בלא זמן. והוה פי' וחמשים וגו', פי' כיוון שנכנסו בני"ן שערי בינה, תיחק עלו בני ישראל ממצרים. והוה נקרא מלאך ההולך לפני מחנה ישראל, פי' שמבינה תגלו הצירופים. והוה נקרא היולי, פי' שמקשר שני המשכילים העליונים עם הצירופים.

²⁷ כפי שמבאר המגיד מעוררתי זיע"א בספה"ק מגיד דבריו ליעקב וז"ל (ה"ר"ם מ"ד) ז"ל בשם רבו ר' בונם ז"ל, שצריכים לייגע להבין הוה אמינא דגמרא, שזוהו חיות עוה"ז שגם כן רק הוה אמינא.

²⁸ כמש"כ בספה"ק חסד לאברהם (פר' בשלח) וז"ל: והוה פי' בעתיקא תליא, לשון עתיק יומין (דניאל ז' טו), שנתק ממים, בלא זמן. והוה פי' וחמשים וגו', פי' כיוון שנכנסו בני"ן שערי בינה, תיחק עלו בני ישראל ממצרים. והוה נקרא מלאך ההולך לפני מחנה ישראל, פי' שמבינה תגלו הצירופים. והוה נקרא היולי, פי' שמקשר שני המשכילים העליונים עם הצירופים.

ועוד איתא שם (פרשת צו): והבחינות היורדים ב"ת הוא ע"י ר"ג מדות והם הבורא נעתקים ליומין.

²⁹ כפי שמבאר הרה"ק הצמח צדק מליובאוויטש זי"ע בספה"ק דרך מצוותיך (מצות ודוי ותשובה) וז"ל: והנה בחי' עתיק יומין הוא בחי' תענוג העליון שעשוע המלך בעצמותו והוא בחי' תחתונה שבמאציל שאינו עדיין שרש להתהוות נאצלים והוה פי' עתיק ל' המעתיק הרים (איוב ט' טו) שנתק ונבדל מיומין עילאי דאצי' שהם מקור העולמות כמ"ש ששת ימים עשה ה' את השמים כו' (שמות כ' י"א) אך מ"מ מתלבש ממנו הארה בבחי' א"א להיות מתענג ורוצה בתהוותו עלמין דבי"ע והוא הנק' שרש הנאצלים והוה פי' שני במלת עתיק מל' מעתיק מספר לספר שהוא בחי' המשכת דבר מה.

³⁰ ראה מה שכתב בספר לימודי אצילות להר"י סרוג ז"ל, והוא מובא ג"כ בכתבי תלמידו בספר עמק המלך (שער א פ"ב) וז"ל: ומרוב השמחה שחשב

ועוד איתא שם (פרשת צו): והבחינות היורדים ב"ת הוא ע"י ר"ג מדות והם הבורא נעתקים ליומין.

³¹ כפי שמבאר הרה"ק הצמח צדק מליובאוויטש זי"ע בספה"ק דרך מצוותיך (מצות ודוי ותשובה) וז"ל: והנה בחי' עתיק יומין הוא בחי' תענוג העליון שעשוע המלך בעצמותו והוא בחי' תחתונה שבמאציל שאינו עדיין שרש להתהוות נאצלים והוה פי' עתיק ל' המעתיק הרים (איוב ט' טו) שנתק ונבדל מיומין עילאי דאצי' שהם מקור העולמות כמ"ש ששת ימים עשה ה' את השמים כו' (שמות כ' י"א) אך מ"מ מתלבש ממנו הארה בבחי' א"א להיות מתענג ורוצה בתהוותו עלמין דבי"ע והוא הנק' שרש הנאצלים והוה פי' שני במלת עתיק מל' מעתיק מספר לספר שהוא בחי' המשכת דבר מה.

³² כמש"כ בספה"ק מאור ושמש (פר' כי תשא) וז"ל: והיה עת רצון אז והודיע לו הקב"ה ואמר לו הנה מקום אתי וגו' כי אמת הוא המקור הרחמים אשר אין בו שום תערוכות דין כלל הם ה"ג תקיני דיקנא עילאת שעליו נאמר (דניאל ז' טו) ועתיק יומין יתיב לבושה תכלה חויר ושער רישה כעמר נקי כי שם אינו מגיע שום פגם ושם כולו לכן ורחמים מגורים. כשאנו צריכים להמשיך רחמים אנו משיגים משם ולמטה להמתיק כל להינין שבועיר אפנין ושבכינה ובכל העולמות. וזה לא ידע משה עדיין עד עתה שהודיע

³² כמש"כ בספה"ק מאור ושמש (פר' כי תשא) וז"ל: והיה עת רצון אז והודיע לו הקב"ה ואמר לו הנה מקום אתי וגו' כי אמת הוא המקור הרחמים אשר אין בו שום תערוכות דין כלל הם ה"ג תקיני דיקנא עילאת שעליו נאמר (דניאל ז' טו) ועתיק יומין יתיב לבושה תכלה חויר ושער רישה כעמר נקי כי שם אינו מגיע שום פגם ושם כולו לכן ורחמים מגורים. כשאנו צריכים להמשיך רחמים אנו משיגים משם ולמטה להמתיק כל להינין שבועיר אפנין ושבכינה ובכל העולמות. וזה לא ידע משה עדיין עד עתה שהודיע

שהוא בבחינת 'מי קדם' [הרעם לעתיק יומין] בוודאי שאין מקום לשום רע, אלא הכול רק רחמים וחסדים, וכפי שכתוב²¹ "ועתיק יומין יתב לבושה כתלג חור", כלומר, ש'עתיק' מתלבש ומופיע באמצעות מידת ה'חסד' הנרמז בצבע לבני²².

אריץ אנפין

'אריץ אנפין' הינו השלב השלישי שב'כתר', כשהוא בעצם נותן ביטוי לאמונה ולתענוג²³, הוא מביא אותם מן ההעלם אל הגילוי, מן ה'איץ' המוחלט אל ה'יש', כי הוא כבר חפץ ו'רוצה' לממש את ה'אמונה' וה'תענוג' שלו²⁴, אולם אף בו אין השגה והבנה²⁵ אלא כך ה'איני' חש שהוא רוצה, בבחינת

'יחידה' שתתגלה על ידי משיח צדקנו²⁶, למעט צדיקים מסוימים הזוכים כבר עתה להגיע לבחינת 'אריץ אנפין'²⁷.

'אריץ אנפין' הוא הרצון של ה'עצמי' לבטא את עצמו, התנועה של ה'איני' כלפי חוץ. כך גם לגבי הבורא, שעלה ברצונו לברוא את העולם, כי ה'עולם' הוא המקום ה'מעלים' ומכסה על מציאות ה'שית', ובאמצעות שלושת הרבדים המזכירים בספר יצירה²⁸ - עולם, שנה, נפש - הוא מתגלה כאן בעולם, שהם: בית המקדש [שלם], ימות המשיח [שנה], ועם ישראל [פשו], אשר על כן מובא בחז"ל²⁹ כי שלושתם עלו במחשבה בטרם נברא העולם.

'אריץ אנפין' - המכונה בוזהר הקדוש³⁰ 'הוא' - מתאר את רצונו של ה'שית' בעם ישראל המגלים - בעצם

לו הקדוש בריך הוא בפסוק הזה איך להמשיך הרחמים מ"ג תיקוני דיקנא עילא.

²¹ דניאל ז ט.

²² כמבואר בספה"ק **ייטב לב** (פרשת מקץ) בזה"ל: והנה מה שנותנים צדקה לעניים יכול להיות הכוונה לתשלום גמול להחזיר לו טובה, כי זה לגלגל החור. אבל החסד שעושים עם המתים הוא חסד של אמת שאינו מצפה לתשלום גמול, כמבואר ברש"י פרשת ויחי על הפסוק (לחלק מז, טז) ועשית עמדי חסד ואמת, וזה רק מחמת שרוצה לגמול חסד בלי טעם. ולזה יפה הסמין הכתוב, מחמת ואחרי כן קבר אברהם בעצמו את שרה וגמל חסד אתה חסד של אמת, הרי תפס אומנות של הקב"ה שברא ועולמו בחסד של אמת כדכתיב (תהילים פט, א) **עולם חסד יבנה, שהרי אינו מצפה לתשלום גמול כי אם צדקת מה תלו, ולכן בא ולבש לבושי ואברהם זקן, היינו בחינת עתיק, כדכתיב (דניאל ג, ט) ועתיק יומין יתב, היינו הרצון העליון, לבושיה כתלג חור, ורומז לבחינת חסד, כמבואר שם בנדר הקדוש, והן דברי זוהר פרשת תרומה, שאלמלא דאשגח קודשא בריך הוא בזכות אברהם כללו אתאבידו בימא כו. כי אם מכח אברהם שגמל חסד בלי תשלום גמול, נתעורר בחינת עתיק, רצון להטיב בלי תשלום גמול, ובוה נסתמו פי כל המסטינים והמקטריגים, והבן.**

²³ כמבואר בספה"ק **חסד לאברהם** (לקוטיים, ראש השנה) זול"ק: והנה בעת ההוא בעת בריאה של אדם יש, הוצרך להתלבש שני ראשין וישא דלא אתיידע **ודעתיק בפרצוף דאריץ, שמחמת ריבוי האור של הכתר נעשה שני ראשין הנ"ל להיות בסוד הצימצומים שיכולו הכלים לקבלו**. וישא דלא אתיידע, הוא ברא דאין" המכונה בשם וישא דאין, והפרצוף דאריץ מלביש התרי ראשין הנ"ל כדי להתעפר ולהתעבות אורם כדי שיכולו הכלים לקבלו כנ"ל אך לא כולם רק מקצתם כידוע למי שידע. ומחמת זה נבנו כל העולמות העליונים להיות נקרא בריאת העולמות עד עולם התחתון הזה, מה שלא היה יכול מקודם להיות כך קודם התלבשות שני ראשין הנ"ל בפרצוף דאריץ המלוכשים מקצתם **נמצא מחמת התלבשותם בפרצוף דאריץ, שמחמת זה היו הכלים יכולים לקבל אורם אחר כן להיות קיום העולמות, נקראים ע"ש ארוך טוב, כי כך הוא טוב בסוד בריאת העולמות להיות טוב וישר.**

²⁴ כמש"כ בספה"ק **דברי חיים** (פר תרומה) זול"ק: **כמבואר בספרי הקדושים דרצון השם ב"ה וב"ש נקרא אריץ אנפין, והוא מבחינת מציעות בין אין המוחלט ובין יש כידוע, וזה נקרא ספירת מקורות, שהם מבחינת אין לבחינת יש.**

וכן כתב ג"כ בספה"ק **דרץ מנותין** (מצות וידו ותשובה) זול"ק: וביאור הענין בהיות כי לפי שבאמת א"א אינו בגדר חכמה וחסד כלל כנודע לזאת כדי שיומשך ויתמצצם להתלבש בבחי' חכמה וחסד הוא ע"י ממוצע הוא בחי' הרצון שעלה ברצונו התהוות החכמה וי"ס ואז מיד נתהוו והיו כלולים ברצונו וע"י הרצון נמשכים א"ח"כ מהעלם אל הגילוי להיות התהוות כח החכמה בפועל **שיהא הנק ספירת החכמה** וכן בחי' הבינה והחסד כו וכמו עדי"מ באדם שעי"י הרצון שרוצה באיזו חכמה תומשך נפשו בה להתחכם בה בעומק משא"כ בחכמה אחרת שאין לו חשק בה לא ישיכל בה כ"כ **נמצא שרצונו הוא הגורם גילוי הכחות מהעלם.**

²⁵ כמבואר בספה"ק **קדושת לוי להרה"ק מבארדיטשוב ז"ע** (פר כי תשא) זול"ק: ונגד ארבעה פרצופין הללו יש לנו השנה, כי בהם הוא יתברך מנהיג עולמו. אבל יש פרצוף חמישי שהוא נקרא אריץ אנפין בסוד קוצו של י"ד והוא מרומת באל"ף דאחד. לזאת אמרו ובלבד שלא יאריך באל"ף, כי הוא סוד אפס המוחלט אשר לית מחשבה תפיסה ביה כלל אך המחשבה הוא המשוטטת שם בסוד מטי ולא מטי, למעלה למטה בלי מנוחה ככדי שלא יאריך שם. והענין הזאת הוא בחינת שקלא וטריא המחשבה כשמיגע למעלה הוא נקרא שקלא שהוא טריא, כי טריא הוא לשון רפואה בלשון ארמי. ושקלא, שהוא אריץ אנפין הוא גם כן לשון רפואה לשון מעלה ארוכה.

²⁶ כמש"כ בספה"ק **אור לשמים** (פרשת ויחי) בזה"ל: וארוכתך מהרה תצמיח - פירוש שע"י נזכה שיומשך בחינת יחידה למשיח צדקנו במהרה בימינו (לק"ת ב בראשית ע"ה"ס והתק"ל תרנ), שנמשך מבחינת אריץ אנפין (נ"ח שיר פ"ה ש"י פ"ז):

²⁷ כפי שכתב בספה"ק **תפארת שלמה** (לקוטיים, שמואל ב א אות צא) זול"ק: אורך ימים אשביעיהו ואראהו בישועתי. **שיש צדיקים שבאים בחייהם לעולם עליון הנקרא אריץ אנפין** שמשם בא מדת ארץ אפיים לעולם ר"מ אורך בדרוהי" כו (נדה כד ע"ב).

²⁸ פרק ה משנה ז, וכך איתא שם בזה"ל: **עדים נאמנים שלשה הם, וכל אחד ואחד לבדו עומד, ומעידין על האל כי הוא אחד ואין לו שני, ואלו הן, עולם" שיה' נפ"ש.**

²⁹ בראשית רבה א ד.

³⁰ המובא בספה"ק **מאור ושמש** (פרשת קרח) שכתב זול"ק: ומשם בארה הפסוקים שלפנינו ועבד הלוי הוא, והוא גימטריא י"ב ועם התיבה הוא גימטריא י"ג שהוא י"ג תיקוני דיקנא, שעל ידי עבודת הלוי נמשך ממקור אריץ אנפין ענקאית הוא כדברי הוה"ק (ח"ג קעה ע"ב) ומשם נמשך ל"ג

הימצאותם - את מציאותו של הבורא במקום בו הוא כביכול לא היה נמצא מקודם לכן, באשר הם מכירים בהשי"ת בפנימיותו, לרובם אף ללא כל עבודה רוחנית כלשהי. רצון זה כולל בתוכו הבורא וחבור פנימי לבני ישראל, אהבה שאינה תלויה בדבר מזה, אהבה ללא תנאים, למעלה מטעם ודעת, אהבה הגורמת למחילה וסליחה גמורים על עוונותיהם, וכמובאר בספרי החסידות¹².

שלוש עשרה מידות של רחמים

'אריך' אנופין הוא רצון מוחלט¹³ שאינו נתון לערעורים ומתנגדים אלא כל כולו מורכב מרחמים וחסידים¹⁴, כשרצון זה מתפצל לשלושה עשר ביטויים הנקראים "ג' מידות של רחמים"¹⁵, ובלשון הקבלה: "ג' תיקוני דיקנא"¹⁶.

ומובא בכתבי הארז"ל¹⁷, והרחיבו בזה בספרי החסידות¹⁸, כי

תיקוני דיקנא עילאה. וזה ועבד הלוי הוא את עבודת אהל מועד והם ישאו עוונם, שעל ידי עבודתם ישאו עוונם יהיה נושא עוון כנ"ל.

¹² ראה בספ"ק **מאור ושמש** (פר' קרח) שכתב וז"ל: **ק. וממשיכין י"ג תיקוני דיקנא עילאה ממזל עילאה וממקור העליון שהוא נקרא אריך אנופין והיו ממשיכין המוחין עילאין שהם שמות הוי"ת והמילויין דהיינו ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן כידוע, ועל ידי זה היה נמחל לבעל הקרבן ונעשה נושא שונטלין ומבטלין המחשבות של העבירות, ועל השוגג לבד שהוא מעשה בלי מחשבה היה מכפר הקרבן של הבהמה, בהמה גנד מעשה בהמיות שהוא מעשה בלי מחשבה, לפי שנושא עוון כנ"ל על ידי י"ג מכילין דרחמים שנמשך על ידיהם, ואחד מהמדות הנזכרות לעיל הוא נושא עוון כידוע.**

וראה עוד מש"כ בספ"ק **באר מים חיים** (פר' תרומה, פרק כה) וז"ל: וזה בארכו, רומז לקבלת הברכה בחנינת החסד בחינת אהבה הגדולה בחינת י"ג מדות כנאמר ומקורם בחינת אריך אנופין כידוע להכמי לב.

¹³ כפי שמנאן הרמח"ל בסדר דלהלן (ראה עשרה פרקים לרמח"ל, פרק ח אות ה); י"ג תיקוני דיקנא: ה' ה' אל, רחום, וחנון, וכו'. מי אל כמון, נושא עון, תיקון א', ב' פאות, ב', שערות שבשפה העליונה, ג', אורח תחות חוטמא. ד' שבשפה התחתונה; ה' אורח תחות פומא, ו', רחבה של זקן, ז', שני תפוחים שנפנו; ח', שטח העליון, מזל נוצר חסד, ט', שערות שבין מזל למזל, י' שערות הזקן, י"א, שכולן שוין, י"ב, פה פנוי, י"ג, שטח התחתון מזל ונקא, שיעורם של מזלין עד הסבור.

¹⁴ סידור הארז"ל, כוונת ר"ח אלול.

¹⁵ ראה בספ"ק **ישמח ישראל** (פרשת שופטים) שכתב וז"ל: שופטים ושוטרים תתן לך בכל שערך אשר ה' אלקיך נתן לך (ש"ו, י"ח). דהנה הראשונים נתנו סימון לחודש אלול, שהוא זמן מוכן לתשובה, ב"ר"ת הפסוק "אניג' לודודי" ו"דודי" (ש"ו, ג), והרב מלאדי בסידור שלו (ש"ה האלול) ביאר הדברים בארוכה, ותמצית דבריו הקדושים הוא כי סיפא דהפסוק הוא הרועה בשוטנים, ובוה"ק (ח"א א) מה שושנה זו אית לה תליסר עליון, לכן הי"ג מדות של רחמים נקראים שושנה, ונתגלים בימי רצון האלו בחודש אלול, היוצא מר"ת אני לודודי ודודי לי, הי"ג מכילין דרחמי שאמר **מיכה** (ז', י"ח ב') **שהם רוחניות גמור** (כבודו הי"ג מדות דמשה הם חיי הגון, שהתפלל בעל ישראל ישאר בחיים, וי"ג מדות דמכה על חיי השמטה, שאף הנשמה שהיא בבחי' תוכל לשוב לחייה), ובכח הרחמים ברים שבהם יוכל כל אדם לזכות לתשובה עילאה, בע"ל, ועיי"ש בארוכה.

וכן הביא הרמ"ק **רבי צבי אלימלך מדינוב** ז"ע בספ"ק **בני יששכר** (מאמר) חדשי תמוז אב מאמר ד' בזה"ל: ואחר עבור ימי בין המצרים הנה מתעוררים ימי הרצון ומתגלים בימי המדות של רחמים בימי אלול לרחם עלינו, הנה התעוררות הכהה בימי ההם היא מהתעוררות הרחמים י"ג מדות.

וכ"כ בספ"ק **אהבה שלום** (פר' ראה) וז"ל: **ובחודש אלול, שמגתלה בזה החודש י"ג מכילין דרחמי בכל החודש** (סידור הארז"ל כוונת ר"ח אלול משנת חסידים מסכת אלול פ"א פ"ג), וראשי תיבות ואברהם זקן עולה י"ג, שבוה החודש צריך לתקן בכל רגע, כי אז לרעגים תבחננו (איוב א' יח).

וכן כתב בספ"ק **אמרי נועם** (פרשת ראה) בזה"ל: **ואנו צריכין לעשות הכנה בחודש אלול על ראש השנה הבעל"ט, להכין הכנסת מצד החסד.** וזהו יריקון בחס"ד כסאך, היינו בחודש אלול הנקרא רב חסד, ואז יתשב עליו באמ"ת, היינו בתשרי, על ידי הכנת אלול, **כידוע מכוונות אשר באלול נמשך י"ג מדות של רחמים,** ועל כן צריכין לטבול י"ג פעמים, עיי"ש (בסידור ר' קאפלי ר"ב ד"ב ע"א ק"א), ולזה אלול"ע עם י"ג גימטריא הכנה, כי על זה ניתקנו עקרי ימי אלול לעשות הכנה לטוב.

עוד איתא עז"ז בספ"ק **ייטב לב** (פר' וזאת הברכה) וז"ל: ויש לרמז זה במאמר חז"ל ראש השנה דף י"ז (ע"ב) אמר הקב"ה אם יעשו לפני כסדר הזה אני מוחל להם, ויצו, כי סד"ר ראשי תיבות ס'פיה ד'מלה ר'ישיה, **שואו אריך אנופין, מקור שלש עשרה מדות של רחמים, אנני" שהוא "אין" מוחל להם,** כידוע מהכוונה (ח"ג פ' ע"ב) על מקרא שכתוב (ויקרא טו, ט) כי ביום הזה יכפר עמכם (עתיק) עליכם לטהר וגו' לפני ה' תטהרו", עולה אהיה בחלופו בא"ת ב"ש, תצמץ, מספרו סתר, ויהי נע"ם אדנ"י אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננה.

¹⁶ כמובא בספ"ק **אור לשמים** (פר' קדושים) בזה"ל: דהנה השי"ת ברא עולמים לאין שיעור, ובעולם זה נקרא כך ובעולם אחר נקרא בחינה אחרת, **ויש עולם שנקרא אריך אנופין ושם אין שום רע שולט.**

¹⁷ כמש"כ בספ"ק **תולדות יעקב יוסף** (פר' וישב אות ה) בזה"ל: וכמו שמצינו (שבת ע"ב ע"ג) לרשב"י ובנו שיצאו מן המערה, אחזו במדריגת זעיר אנופין, לקנא קנאת, על ישראל שמניחין חיי עולם ועוסקים בחיי שעה, ובכל מקום שנתנו עיניהן וכו', **עד שחזרו למערה י"ב חודש, ויצאו ואחזו במדת הרחמים על ישראל, למדד סניגוריא עליהם, שעלו במדת אריך אנופין שהוא רחמים גמורים והבן.**

וכן איתא בספ"ק **מאור ושמש** (פרשת פנחס) בזה"ל: **והנה למעלה בעולם העליון שהיא האריך אנופין אשר שם אין ימין ושמאל רק כולו רחמים שם אין רק עין אחת כולו חסד כולו רחמים ומשם יוצאין הי"ג מכילין דרחמי מזל עליון.**

¹⁸ ראה בספ"ק **אוהב ישראל** (פר' בתלוקה) מש"כ וז"ל: **ונודע מזה"ק ומכתבי הארז"ל סוד י"ג מדות תיקוני דיקנא דאריך אנופין שהם אל רחום ואנו"ל סוד י"ג נכנזין למעלה יש י"ג מדות שאמר מדי"ח הנביא (מיכה ג, יח) מי אל כמון נושא עון ועובר על פשעו זה והם נקראים בזה"ק שבחא דעתיקא קדשאי.**

בחודש אלול הקודם לפתיחת השנה הבאה - המתארת את תחילת המחזור הבא של מלכות הבורא כאן בעולם, מאירים שלוש עשרה מידות של רחמים בתודעה האנושית, בבחינת 'אין טעם ברצון'²⁰².

כמו כן, האדמו"ר האמצעי מאלכסנדר בעל ה"שמח ישראל" זי"ע, מעורר בספרו²⁰³ ללמוד ולהגות - בחודש אלול - בספר 'תומרו דבורה' של הרמ"ק ז"ל. בספר זה מלמד הרמ"ק את האדם איך להידמות לבוראו, כשחלקו הראשון של הספר מבוסס על הידימות לבורא באמצעות רכישת שלוש עשרה

מידות הרחמים.
וכן על דרך זה מובא בספרי החסידות, כי לכן נוהגים לתקוע בשופר בכל אחד מימי חודש אלול, כי הקול הנשמע מתוך השופר - בעיקר קול התקיעה²⁰² - אין בו לא ניגון, לא טעמים ולא תיבות, אלא הוא אול פשוט - ללא גוונים מיוחדים ומקצועיים. הבוקע מפנימיות הלב, משורש הרצון הפנימי, כך שבאמצעות קול זה אנו מסוגלים להתחבר לשורש הרצון העליון - 'רעואו דכל רעוין'²⁰³, ולעורר על ידו את ה"ג מידות של רחמים שביאריך אנפין'²⁰³, ולא רק זה אלא אף את בחינת 'עתיק יומין' שהוא מקור הרחמים²⁰².

נמשכין שמות הרחמים ונמתקים שמות הדינים. ולזה התקיעה שהיא מרמזת על מדה אברהם מדה חסד הוא קול ארוך כדי להמשיך השפע מאריך אנפין שיתגלו החסדים על הכנסת ישראל, והתנועה והשברים שהם בבחינת גבורה הם קולות עצרים שאין הרצון שתייה הנהגה על ידם רק שיומתקו תיכף.

²⁰² ראה בספה"ק **דברי חיים** (פר' נצבים) שכתב ז"ל: והנה ידוע שבחינת הדיבור תולה המחשבה על ידי אותיות הדיבור בה' מוצאות, ובודאי יש כח להתחברות הדיבור במחשבה, כי במחשבה יש אותיות, ואותיות המחשבה התגלותם על ידי ה' מוצאות לדיבורן נגלה. כמו כן יש באדם כח למעלה מאותיות המחשבה, הוא רצונו ותאוותו לאיזה דבר בעולם, והוא בעצמותו כח האדם, והוא כלול בחבל האדם, שאדים עולים ומעלים תאוותו או שמחתו להמוח, ומשם יתלד כח להתגלות הענין, התשוקה או השמחה, והוא בעצת האדם, למעלה מאותיות המחשבה, שהם כבר נכנה מצויפיו ארבעת המחשבה, אמנם הרצון הפשוט שבעצמות האדם, הוא רק עצמות דכקות רצונו.

והנה כמו שאותיות הדיבור מגלים אותיות המחשבה העולם, כמו כן קול התוקע מגלה פנימית רצון האדם, כמו אם הוא בשמחה מריע, ובהיפך הוא בשברים כמו גניחה, וכ"כ אצל כל כלי שירה. אך מדרגת השופר שכולו קול פשוט בלי נעימת קול כמו שארי כלי שיר, ולכן מגלה על רצון הפשוט, והוא הכל שבאדם שמתחבר להיות בתוך השופר לקול.

וכ"כ בספה"ק אהוב ישראל להרה"ק מאפסא זי"ע (פר' נצבים) ז"ל: וזה אנו מעוררין בקול השופר ההבל של אמת. ואז כשעולה זה ההבל צריכין כל החיצונים והשקר להיות נידחין ממנו ומיטמרין בנובא דתה"ר, [והכל הוא בחודש אלול ימי הרצון, ומרמז אל הוי"ה של ס"ג ואה"ה כנודע דלמ"ד מרמז על ג' וידין של ש"ס ס"ג וא: עוד שמעתי מאדמו"ר דאלול הוא נוטריקון א' ל"ל ר"ל, בדחודש אלול הוא ית' מקנן שם והכ"י מתייחד בקן עם הבורא בהוב"ש שהוא האל"ף אלופו של עולם והבן] וכל המסכים המבדילין נבטלו ואור של הקב"ה מריח ומופיע על נשמות ישראל ועולה טהרת הלב והיחוד עליון מן השופר למעלה לרום השמים ומעורר הקולות של השופר העליון והכל האמת הרוחני ע"י מדתו של יעקב אצ"ה.

²⁰³ כמובא בספה"ק **מאור ושמש** (פר' נצבים) בזה"ל: ולזה אנו תוקעין בשופר בראש השנה שהוא קול פשוט ובא ממחשבה כבדי להמתיק הגבורות ולהמשיך ה"ג מטילין דרחמי על ידי המשכת אור אלהותו יתברך מאריך אנפין אל זעיר ונוקביה, ועל ידי זה יתיחדו השם אה"ה עם השם הוי"ה ושם הוי"ה בשם אדני' ותרד השפע מה"א עילאה אל הוא"ו והה"א תקבל מהיו"ד.

²⁰⁴ כמובא בספה"ק **חסד לאברהם** (ליקוטים, השנה השני) בזה"ל: ולכן כתוב (דניאל ט, י) כרסון רמיו ועתיק יומין יתיב, לבושה וגו', כי רמיו הוא מלשון

וכן איתא ג"כ בספה"ק **קדושת טוב יום** (פרשת ויגש) ז"ל: וי"ל דהנה איתא בסידור האר"י ז"ל בכונת דר"ח אלול, שאז ב"ח אלול הם ימי רצון באותן הימים נפתחין י"ג מקורות של י"ג תקוני דיוקנא, ומתגלן ומאירין למטה, ונקראת על רצון בכל אותן הימים, וב' השמות (היורה - במילוי ס"ג אה"ה - במילוי קס"א) שהם גימטריא ב' פעמים יב"ק, ר"ת של יעקב י' ביום צרה (תהלים כ, ב), ור"ת יעננו ביום קראנו ושם שם יי, והם גימטריא "דרך", ומאירין בנ"ק ב"ן גימטריא ב"ם, וזהו הנותן בים דרך (ישעיה מג טז), ודרך זה נפתח בחודש אלול וע"י דרך זה נפתחין י"ג מקורות הנ"ל, יע"ש.

²⁰⁵ כמ"ש בספה"ק **בני יששכר** (מאמר חדש אלול מאמר א' אות יד) בזה"ל: אמרו דורשי רשומות אני לודי ודודי ל"י (שיר השירים ו, ג) ראשי תיבות אלול"ל, שאז הש"י פותח לו לקבלינו מתנועה, והנה זאת ידוע שכל דבר נאצל מדבר אחרי הש"י, והנה כל הארבעה תיבות בגימ' שם א"ל במילואו שהיא הקי"ף, אשר הש"י שומרים ומצילים מכל מקטרי החלעות השפלים לשער השמים בלי שום מונע על ית רצון הוא, ואמר החכם אין טעם ברצון.

וכן הביא בספה"ק **דברי חיים** (לואש השנה) בזה"ל: והנה ידוע דהזמן הוא אינו ממשי ורק יתערון מתנועה, והנה זאת ידוע שכל דבר נאצל מדבר והמה לו כידוע בספר יצירה (פי' מה) ואם כן גם הזמן בודאי ראשית השנה מתאצל מסוף שנה שעברה, ובכח של שנה העבר יש התהוות שנה הבאה, ורק שאינו נגלה בזמן בפועל, וזה הוא בבחינת כח שנקרא רצון. ולכן נקראו ימי אלול ימי רצון, שברצון הימים, היינו בכח, יש משנה הבאה, וכן מעורר בעולם העליון בחינת הרצון שלש עשרה מדות, ולכן אנו ממוענים ועושים תשובה כי אז הגלות הרצון, ולכן לא יכול לבוא בהתגלות במצוה כי הוא נעלם מאד.

²⁰⁶ וזה לשון קדשו שם (פר' שופטים): וכמה יזכה נער המנוער מכל לכות להיות להי' מוכן לקבל כל שהוא מהמאורות הגדולים של י"ג מילין דרחמי, ע"י שישתדל לדמות צורה ליצורה, שגם הוא ישתדל ויעבוד בכל כחו לכות להתנהג במדות אלו נגד חבורו שחטא נגדו, וכמבואר בספר הקדוש תומרו דבורה, אשר מהראוי שלמדו ב"א את הספר הקדוש הזה בחודש אלול ע"מ לעשות בימים הקדושים האלה, כי כל הספר הקדוש נתייחד על ה"ג מדות של מיכה איך הקב"ה מתנהג בהם נגד בריותיו, וכן מחויב ב"א לדמות צורה ליצורה, ויתנהג כן במדות אלה נגד חבורו שחטא נגדו, ובהו נוכל לפרש הפסוק אני לודי ודודי לי הרועה בשושנים, היינו שאני לודי, זה הקב"ה, צריך להתנהג במדות שדודי, זה הקב"ה, מתנהג ל"י כן צריך אני להתנהג כן נגד חבירי, ועל"ז מתעורר ה"ג מטילין דרחמי להמשיך עליו וע"כ.

²⁰⁷ כמובא בספה"ק **מאור ושמש** (פר' נצבים) ז"ל: וזהו תיקונו לנו אנשי כנסת הגדולה לומר פסוקי המלוכות והמלך הקדוש והמלך המשפט כבדי שעל ידי קבלת עול מלכות שמים נעלה העולמות מהתא לעילא ויומשך אור אלהותו יתברך מעילא לתתא אל כל העולמות, ועל ידי זה

כאשר האדם מדבר בפיו הוא משתמש בשפה הבאה מהשכל שבמוחו, שהיא אותיות הידבור ממשכים מאותיות המחשבה, לעומת זאת הקול הפשוט של השופר, מבלי צירופי אותיות, תיבות ומאמרים, בא מהלב הלב שמקורו ב'רצון הפנימי הנמצא למעלה מהשכל.

וראה מה שביאר לפי זה הרה"ק מדי'קוב ז"ע בספה"ק 'אמרי נועם' את הפסוק האמור בתחילת פרשתנו "שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך אשר הוי"ה א-להיך נותן לך לשבטיך", עיין שם באריכות¹².

נקודת הלב

המקום בו הרצון של האדם בא לידי ביטוי ונעשה ממש מוחש אצלו, הוא בלב - 'רעותא דליבא'. הלב אינו אלא מנגנון פיזיולוגי שבו חש האדם את רגשותיו המודעים והעל-מודעים, באופן של 'רצוא ושוב' (הבא מבחינת 'מטי ולא מטי'), כלומר, התכוצות והרפייה.

הרצון הבסיסי העומד ב'תת-המודע' של התודעה היהודית, היא הרצון לחוות אהבה וקשר לבורא יתברך - לנשמה האלוקית המהווה חלק זעיר מההוויה האינסופית של הבורא.

בדרך ממילא, היה הרצון הזה אמור להשפיע על ליבו של היהודי, כך שירגיש בתניות אהבה ותשוקה עצומה להידיבך ולהיכלל בבורא יתברך, ואכן כך מרגיש כל יהודי בתוככי לבו, וכפי שכותב הרמב"ם¹³ על הדין של גט המעושה בבית הדין, "כופין אותו עד שיאמר רוצה אני", שאין זה נחשב כאנוס, כי בוודאי שבפנימיות נפשו חפץ הוא לשמוע בקול החכמים אלא שיצרו תוקפן.

לך גם מופיע זוהר הקדוש¹⁴ על הכתוב "נפשי אויתיך"¹⁵, כי ישראל אומרים לפני הקדוש ברוך הוא, למה אנו כל כך רוצים וחפצים להתדבק בך - למה 'אויתיך', אין זה אלא מפני שאתה 'נפשי'א¹⁶.

בעוד שבני-האדם נוטים יותר להחשיב את השכל ולזלזל במערכת הרגשית, הרי שההיפך הוא הנכון. המוח מקבל אמונת היצוגיות באמצעות חשיבה לוגית שאינה מוכרחת וכפי שהוסבר בתחילה, לעומת זאת הלב אינו אלא מתן ביטוי פיזיולוגי לתת-התודעה שבאדם - למעט כאשר החשיבה משפיעה בצורה מודעת על ההרגשה - כך שאם ייתן האדם לעצמו להרגיש, לחוש, ייתכן יותר שיקרב אל האמת - אל צלילי הנשמה שלו¹⁷.

רבים הם אלו שאינם מודעים כלל לרגשותיהם, הם לא יודעים כלל מה הם עצמם רוצים - דבר זה פשוט, כל רצונם

ורמינהו, שאינם שוה בשוה הכרוסן, כי השי"ת עומד מכסא דין ויושב על כסא הרחמים (ויק' כט, ג). **כי** מחמת תקיעותינו נהפך הדין לרחמים, כמו שנתבאר לעיל שכל הדינים נמשכו מחמת שלמעלה הוא עתיק ולמטה תקע, ומחמת תקיעותינו מכניסים אנתנו אותיות י"ה אל תקע ונעשה עתיקא בסוד ואברהם זקן, שהוא עתיקא ככ"ל, ואז עתיק יומין יתב, כרוסן רמיו, שעומד מכסא דין ויושב על כסא הרחמים.

¹² וזה לוח קדשו: שופטים ושוטרים כו לשבטיך (סו יח). **הנה ידוע** אשר **עיקר המשכת הרחמים והחסדים הוא על ידי השופר באלו הימים, כי על ידי השופר נמתקין כל הדינים ומשכין הי"ג מדות של רחמים כידוע מספרי קודש** (ענין בזהוה ה"ג דף רלב ע"א). ולזה י"ל מה שאמרנו חז"ל (רה כו ע"א) איקרי קרן ואיקרי שופר, כי קרן שופ"ר גימטריא י"ג פעמים סס"ד והנה השופר רומן על בחינת אם הבנים כידוע מטעם שפרה שמשפרת את הוולד (ענין בברכ"ע מאמר אלו של יצחק פרק דף), ושם נכללים ז' ימי הבנין הנרמזים בד' פעמים קר"ל של זמזמר לדוד בכו לדי', כידוע כי קר"ל גימטריא סס"ד ד"ן (ענין בברכ"ע מאמר פתיחו חותם פרק ג'), ובכל מדה ומדה נכלל חסד ודין, ונכלל הכל בעולם הבינה בחינת שופר. והוא ז' הבלים היוצאים מן השופר, היינו ז' פעמים קר"ל.

וזהו הרמז שופטים ושוטרים, היינו, בעת הגיע ימי דין יומי תשרי, והרמז שופ"ר ד"ה גימטריא תשרי"ג, אז העצה 'תתן לך ב"ל' גימטריא ז' פעמים קר"ל לעורר הרחמים על ידי השופר בחינת אם הבנים הכולל ז' ימי הבנין, ועל ידי זה נמתקין הדינים. ידוע מדברי האר"י ז"ל אשר שופ"ר עם ה"ד האוחזת בו הם (מספר) ש"ך פ"ר להמתיקם (ענין בפ"ח שער השופר פרק א), וזהו בגימטריא שער"ך. ואינא בתיקונים (דף נ"ב ע"ב) תקיעה שברים תרועה תקיעה קריאים שיר ששטס כפול משולש מרובע, והם נגד אברהם יצחק יעקב יוד. על כן יש לרמז תבנית שער"ך העולה ש"ך פ"ר, ר"ת פשוט כפול שלוש רבוע.

גם ככ"ל שער"ך גימטריא אברה"ם יצחק יעקב ד"ד. **ולפי מה דאיתא בספרים אשר הזמנו להמשיך כתיבה וחתומה לטובה הוא בעת תקיעת שופר**, וכמ"ל ברמו אשר שופ"ר במילואו (ש"ן ואז פ"א ר"ש) גימטריא ד"ן כתיב"ה חתימ"ה (ענין בברכ"ע מאמר אלו של יצחק פרק ח), אז הוא זמן הדין לפשוט על הכתיבה וחתומה טובה, ולזה תוקעין מאה קולות, ובכל קול ט' טרומיטין כידוע מדברי האר"י ז"ל, (וביחד) הוא הת"ק טרומיטין, עולה כתיב"ה חתימ"ה, וזהו תת"ן ל"ך גימטריא כתיב"ה חתימ"ה, ואינא בתיקונים (דף נ"ב ע"א) אשר מלאך הכתיבה הוא כתבי"ל מלאך החתימה הוא חתימ"ל, עולה תת"ן ל"ך ככ"ל, הכל לרמז אשר על ידי השופר נמתקין הש"ך ופ"ר המרומז בתבנית שער"ך ונמשך כתיבה וחתומה לטובה ולחיים.

¹³ וזה לשונו (הל' גירושין פ"ב ה"ב): **ולמה לא בטל גט זה שהרי הוא אנוס בין ביד גויים בין ביד ישראל, שאין אומרין אנוס אלא למי שנלחץ ונדחק לעשות דבר שאינו מחקי'ם מן התורה לעשותו כגון מי שהוכה עד שכבר או נתן אצל מי שתקפו יצרו הרע לבטל מצוה או לעשות עבירה והוכה עד שעשה דבר שחייב לעשותו או עד שנתרחק מדבר שאסור לעשותו אין זה אנוס ממנו אלא הוא אנוס עצמו בדעתו הרעה. לפיכך זה שאינו רוצה לגרש מאחר שהוא רוצה להיות מישראל רוצה הוא לעשות כל המצוות ולהתרחק מן העבירות ויצרו הוא שתקפו וכיון שחובה עד שתשש יצרו ואמר רוצה אני כבר גרש לרצונו.**

זהו"ק אחרי דף סז ע"א.

¹⁴ ישעיהו כו ט.

¹⁵ וראה ע"ז בהקדמת התניא לשער היחוד והאמונה (חינוך קסו).

¹⁶ וראה מש"כ **באור תורה** (פ"ר יתח ד"ה לא תשא עם קעים) וזה לשונו: לא תשא את שם ה' אלקיך לשוא כי לא ינקה ה' את אשר ישא את שמו לשוא

פועל עליו].

תמימות

אדם שחי, חווה, וחש את ליבו יותר ויותר בתמימות פשוטה, יכול מהר יותר להתחבר בצורה פנימית ואיכותית לחוויה האלוהית והנשמית.

וכך אומר רבינו הבעל שם טוב זיע"א²¹:

"תמים תהיה עם ה' אלהיך. איתא בשם הבעל שם טוב הקדוש, תמים, בניקוד הדגש בתי"ו, מורה על נקודת הלב, רצה לומר שתהיה תמים עם נקודת הלב":

באמצעות התמימות מטוגל האדם להתחבר לתנועות הנשמה שלו השואפת לחוש את הבורא ואת רצונו הפשוט כ'דיבוקות החלק אל הכול' - ב'אין טעם ברצון'²².

מושפע מהסכמים חברתיים וכדומה, אך עדיין לא היו הם אף פעם קשובים לרגשותיהם עצמם. כאשר האדם מטה את אוזניו ומקשיב לרגשותיו האותנטיים, יוכל הוא אט אט להתחבר לשורש הרצון ולנקודת הלב שבכל יהודי, המשתוקקת רק להתחבר ולהתקשר להשי"ת.

שגרת היא לחשוב שהלב הוא ה'בעל תאוה', הקטנוני והילדותי, ואילו המוח הוא ההגיוני, העדין והמכובד, כך שכדאי לברוח כמה שיותר מעולם הרגשות והתחושות ולסגוד לשכל החשוב והמרשים. אלא שהפוכים הם פני הדברים. השכל ותחושת העצמאות הנלווית אליו הם המפרידים הכי גדולים שבין האדם לחוויה הרוחנית, לעומת זאת הרגש אינו משקר לעולם אלא נותן לאדם - במקוריותו - להרגיש את מה שהוא אכן רוצה בפנים נלמעת מובין היכן שהמוח

²¹ כמש"כ בספרה"ק **יסוד העבודה** (ח"ד פ"א) וז"ל: (וזהו שהוא יצא מן מעלת התמימות לאמונה שלמה ע"י אביו, ואח"כ יצא מהאמונה לראיה חושית והתקשרות נפלא כטבע הנשמה הטבועה בעולם הנשמות שהיא נמשכת אחר רצון השי"ת כטבע הרצון, כי החיות מה שהשי"ת מופיע בה שם הוא באה אל הנשמה חיות ורצון השי"ת וכמשל המראה הלשוני שמקבלת אור השמש עד שהיא מבחיקה ג"כ וזהו בה טבע שנית נפלאה בהתדבקות החלק אל הכל וכל מדותיו נמשכים אל שורשם. ודב"ז אין ביכולת הנביא לראות כי בחינה זו היא למעלה מכל השגה. כמחז"ל אין טעם ברצון. ומעין בחינה זו זכה יצחק בחייו, ויהי כי זקן יצחק ותכחינה עיניו מראות פ"י שלעה בעונג הרוחני אשר היא למעלה מהשגת עיני השכל.

(שמות כ ז), ר"ל הורה לנו תורתנו הקדושה איך להתפלל ולשפוך שיח לפני יוצרנו בוראנו אל חי וקיים, כי **נמה שחנן ה' בגדול התלהבות האש היראה והאהבה הבאה מנקודת הלב כפי שורש האלקות התקוע בו, בזה עצמו הוא מחויב לישא את ה', ר"ל להתרומם שמו אבל לא כאשר אנחנו יודעים שיש שצועקים הודו לה קראו בהתלהבות גדול ולבם ננוב הוא אתם שאינו יודע מאומה מזה, ועל אדם כזה יודעים אנחנו שהוא תמיד נחסר מכל וכל מפרנסה וכו', וכן הדין מחמת שהוא בנגלה עבודתו עבודת הקודש ומעשה צדיקים בידו, והקב"ה מדקדק עם צדיקים אפילו כחוט השערה, ובודאי ימצא אתו כעבודתו העגלה חטאה.**

²² דעת משה פרשת נח, ופרשת שופטים, ויחל משה תהלים י"ט וק"ט.